

UNIVERSITĀTĒS BŪS MŪKI. DRĪZ!

NEVIENU VAIRS NEIZBRĪNA dažādas elektroniskas apmācību formas. Internetā iespējams atrast ļoti daudz lekciju kursu pilnus videoierakstus, kas tapuši vadošajās pasaules universitātēs. Piemēram, ļoti populāri ir Stenforda universitātes lekciju kursu videoieraksti (itunes.stanford.edu), kas pieejami bez maksas, kā arī komercprodukti – augstskolas līmeņa akadēmiski un populārām tēmām veltīti audio un video formātā veidoti lekciju kursi, kurus piedāvā kompānija *The Great Courses* (www.thegreatcourses.com). Ir tādi mācību materiāli, kas veidoti speciāli apguvei tiešsaistē. Visai iecienīti, gan vairāk skolēnu, nevis augstskolu studentu vidū, ir Kāna akadēmijas (www.khanacademy.org) materiāli.

Tāpēc vēl jo negaidītāk ir tas, ka tikai nedaudz vairāk kā pirms gada radusies ideja par jauna tipa tiešsaistes kursiem, ko sauc par *mūkiem* (*MOOC – Massive Open Online Courses* – plaši brīvpieejas tiešsaistes kursi), izraisīja tādu reakciju, ko prestižais laikraksts *The New York Times* 2012. gada maijā nodēvēja par revolūciju tiešsaistes izglītībā. Vēl vairāk – viena no Stenfordā radītajām interneta platformām *Coursera* (coursera.org), kas šādus mūkus piedāvā, tika atzīta par 2012. gada veiksmīgāko *start-up* kompāniju Silīcija ielejā.

Meklējot atbildi uz jautājumu par šo kursu popularitātes iemeslu, nolēmu izmēģināt dažus no tiem. Lai eksperiments būtu *tīrs*, pierakstījos uz kursiem, kas nav tieši saistīti ar manu profesionālo izglītību – fiziku. Pirmie kursi, kurus pabeidzu, iegūstot par to gan izzīņu, gan vērtējumu,

bija ekonomikā un filozofijā. Ekonomikas kurss tieši tādā formā, kādā to apguvu es, vienlaikus tika piedāvāts arī Kalifornijas Tehnoloģiju institūta studentiem, kas to apguva kā savu studiju daļu. Sakrita gan videolekcijas un mācību materiāli, kādi mums bija pieejami, gan pieeja diskusiju forumam, gan iknedēļas pārbaudes formas un mājasdarbi, gan arī beigu eksāmens. Vienīgā atšķirība bija tā, ka *Caltech* studentiem bija iespēja

**KURSA APGUVE
MAN PRASĪJA VISAI
DAUDZ LAIKA, VIDĒJI
NO ASTONĀM LĪDZ
DESMIT STUNDĀM
NEDĒLĀ. TAČU TAS
ATMAKSĀJĀS.**

reizi nedēļā doties uz klātienē konsultāciju ar profesoru.

Jāatzīst, kursa apguve man prasīja visai daudz laika, vidēji no astoņām līdz desmit stundām nedēļā. Taču cilvēciski tas atmaksājās. Pirmkārt, bija ļoti interesanti. Otrkārt, un tas ir vēl svarīgāk, man kā studentam

bija ne tikai interesanti, bet es patiešām daudz ko jaunu iemācījos sistematiskā veidā. Domāju, kā universitātes profesors es šo rezultātu varu profesionāli novērtēt. Iemācījos daudz vairāk nekā savos iepriekšējos eksperimentos, klausoties slaveno profesoru lasītas videolekcijas Stenforda universitātes mājaslapā un iegādājoties *The Teaching Company* piedāvātos kursus, kā arī sekojot materiāliem Kāna akadēmijā.

Domāju, ka man ir vienkārša atbilde uz jautājumu, kas atšķir mūkus no iepriekš izmēģinātajām tālmācības iespējām. Pirmkārt, materiāli ir pieejami tikai ierobežotu laiku, un tas spiež pārvarēt tik cilvēcisko un visiem pazīstamo slinkumu, atliekot mācīšanos uz vēlāku laiku. Otrkārt, mājasdarbi un iknedēļas testi liek materiālu apgūt nopietni un pietiekami dziļi. Daudzas lekcijas klausījos vairākas reizes, to laikā rakstot savas piezīmes. Bez tā nokārtot gan iknedēļas testus un mājasdarbus, gan beigu eksāmenu nebūtu nekādu cerību.

Taisnības labad jāteic, ka pirmais izmēģinātais kurss manā vērtējumā bija viens no labākajiem. Pēc tam izmēģināju vēl vairākus, dažus ļoti labus, bet vismaz viens gadījās tāds, kas bija gan pārāk vienkāršs, gan arī neradīja sajūtu, ka daudz ko iemācos. Atšķirības droši vien noteica tas, cik daudz darba un arī naudas bija tērēts kursa izveidošanai.

Mūkus veidot nav ne viegli, ne arī lēti. Piemēram, *edX*, cita tiešsaistes platforma, kas piedāvā *mūku* tipa kursus, prasa 250 000 dolāru par vienu kursu un vēl 50 000 par katru reizi, kad šis kurss tiek mācīts tiešsaistē.

Iespējams, tas ir arī viens no iemesliem, kāpēc pagaidām Latvijas augstskolas *mūkus* nepiedāvā. Protams, izmaksas Latvijā saprotamu iemeslu dēļ varētu būt zemākas nekā Amerikas Savienotajās Valstīs, kur darbojas *edX*, taču kvalitatīvu kursu izveide arī pie mums ir saistīta ar ievērojamām izmaksām. Taču man šķiet, ka vēl dārgāk – un ne tikai naudas izteiksmē – var izrādīties nokavēt šādu tiešsaistes kursu ieviešanu arī mūsu izglītības sistēmā. Tieši tāpēc Latvijas Universitāte ar saviem partneriem vēl šogad ir iecerējusi uzsākt pirmos mēģinājumus izveidot šādus mācību kursus.

Protams, pasaules augstskolās attieksme pret *mūkiem* nav

MAN NAV ŠAUBU, KA PAVISAM TUVĀ NĀKOTNĒ ŠIEM KURSIEM BŪS PALIEKOŠA VIETA AUGSTSKOLĀS UN, IESPĒJAMS, ARĪ SKOLĀS.

viennozīmīga. Daudzas lielākās un prestižākās universitātes, to vidū Hārvarda, Stenforda un Masačūsetas Tehnoloģiju institūts, tērē desmitiem miljonu dolāru šādu kursu izveidošanai un ieviešanai. Ieguvumi ir acīm redzami – tie padara zināšanas plaši pieejamas. Jau šobrīd uz

populārākajiem no tiem piesakās pat vairāk nekā simt tūkstoši klausītāju, jo tā ir lieliska iespēja apgūt ļoti kvalitatīvus pasaules labāko profesoru piedāvātus kursus. Ieguvumu uzskaitījumu varētu turpināt vēl ilgi. Šāda apmācības forma noteikti būs interesanta arī korporatīvajā vidē darbinieku izglītošanai.

Taču ir arī acīm redzami trūkumi. Izpaliek personisks kontakts ar pasniedzēju. Mājasdarbi, eksāmeni un citas pārbaudes formas ir automatizētas, kas ierobežo tos kursa apguves aspektus, ko ir iespējams pārbaudīt. Īpaši tas var ierobežot zināšanu pārbaudi humanitārajās jomās, kur atbildes ir grūtāk formulējamas jā/nē formā. Taču no savas pieredzes, apgūstot *mūkus* filozofijā, varu apgalvot, ka arī tas ir iespējams, rūpīgi pie tā piedomājot. Vēl – ja ir ļoti daudz, tiešsaistes kursa klausītāju, diskusiju forumi arī ar lielu profesora asistentu skaitu ir grūti koordinējami. Šajosursos ir arī citi trūkumi un nepilnības, tāpēc ir gan profesori, gan arī augstskolas, kas kategoriski atsakās no *mūku* izmantošanas studiju procesā.

Vadoties no savas pieredzes, es esmu pārliecināts, ka pēc noteikta eiforijas perioda, kad *mūku* iespējas tiek pārvērtētas, mēs pavisam drīz nonāksim pie reālistiskas to iespēju un trūkumu izvērtēšanas. Taču man nav ne mazāko šaubu, ka pavisam tuvā nākotnē šiem kursiem būs paliekoša vieta augstskolās un, iespējams, arī skolās. Tos, kuri netic *mūku* iespējām, varu tikai aicināt – izmēģiniet paši un pārliecinieties! Tie ir viegli pieejami un visbiežāk bez maksas. Taču rēķinieties, ka tas prasīs no jums laiku un sistemātisku darbu.

Katru mēnesi vietni khanacademy.org izmanto seši miljoni unikālo lietotāju, bet brīvprātīgie ir iztulkojuši Salmana Kāna video 24 dažādās valodās, ieskaitot urdu, svahili un ķīniešu.

NO FORBES 2013. GADA JANVĀRA NUMURA